

Prof. univ. dr. LIDIA BARAC

Strategii de dezvoltare și aprofundare a Uniunii Europene

Curs universitar

Prof. univ. dr. LIDIA BARAC

Strategii de dezvoltare și aprofundare a Uniunii Europene

Curs universitar

Universul Juridic

București

-2022-

Capitolul I

CONSTITUIREA UNIUNII EUROPENE

1. Context și organizare

Ideea unei Europe Unite este seculară, cu rădăcini atât de adânci în vremuri, încât este foarte greu de fixat, calendaristic, nașterea sa.

Cel de-al Doilea Război Mondial a reprezentat „trezirea” statelor europene, măcinate economic, social și politic de război și de efectele acestuia. Din traseul parcurs în cadrul procesului de formare a Uniunii Europene (UE) merită menționate o serie de etape.

Astfel, în decembrie 1949, **Michael Dupré** propune un **Pact pentru Uniunea Statelor Europene**, imaginând formarea unui sistem prezidențial și federalist care să cuprindă și un **Senat**, format din miniștrii statelor membre, o **Adunare Europeană**, formată din delegați naționali aleși proporțional cu numărul de locuitori, **comisari** stabiliți de un arbitru și o **Curte de Justiție**¹.

Această idee a fost susținută de politicieni marcanți ai vremii, precum **Robert Schuman**, ministrul de Externe al Franței, și Jean Monnet, șeful Organizației Naționale a Planificării din Franța. Primul își imagina bazele unei dezvoltări economice federaliste europene prin realizarea unei comuniuni între Franța și Germania în domeniul cărbunelui și oțelului, iar Jean Monnet propunea ca producția de cărbune și oțel a celor două țări să fie administrată de un organism supranațional. Italia și țările Benelux au răspuns **Planului Schuman**, astfel că pe 18 aprilie 1951 s-a semnat la **Paris**, între Franța, Germania, Belgia, Italia, Luxemburg și Olanda, un tratat deschis spre semnare și altor state.

Ideea de Uniune prinde viață pe **10 august 1952**, când iau naștere **Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului (CECO)** și

---

¹ M. Dupré, *Project du Pacte pour une Union d'Etats Européens*, Negel, Paris, 1950, p. 61.

Adunarea sa parlamentară, Jean Monnet devenind primul președinte al acestei Comunități.

Ideile lui Robert Schuman s-au dovedit a fi geniale, privind retrospectiv parcursul UE, cu referire la „**Declarația de la Paris**” din **9 mai 1950**.

Robert Schuman propunea un proces amplu care să nu se rezume doar la instituirea unei cooperări interguvernamentale, ci să permită transferul unor competențe ale statelor membre în favoarea unor instituții comune, o garanție **unică** a unei integrări reale europene². Acesta sugera ca întreaga producție franco-germană de cărbune și oțel să fie plasată sub o Înalță Autoritate comună, într-o organizație deschisă participării și altor state ale Europei.

Alegerea cărbunelui și oțelului a fost determinată de faptul că cele două industrii ocupau un loc central în economie, dar și de necesitatea unor garanții legate de suprimarea controlului interaliat al zonei Ruhr, astfel încât „orice război între Franța și Germania să devină nu numai de negândit, ci și imposibil din punct de vedere material”.

În baza declarației din 9 mai 1950, Schuman preconiza constituirea unei Europe **funcționale**, prin realizarea unor legături economice între statele europene, pe baza cărora să se netezească drumul spre o uniune politică.

Aceste evoluții nu trebuie însă separate dintr-un **context** mai larg, care explică începuturile constituirii Uniunii și au relevanță în acest proces.

Astfel, prin **Tratatul de la Dunkerque**, din **4 martie 1947**, Marea Britanie și Franța s-au obligat să-și asigure asistență reciprocă pe plan politic și economic, iar prin **Tratatul de la Bruxelles** din **17 martie 1948**, încheiat între cele două țări, pe de o parte, și Belgia, Olanda și Luxemburg, pe de altă parte, s-au resubliniat exigențele Tratatului de la Dunkerque.

Cu toate acestea, cele cinci state erau depășite de problemele politice, militare și economice cu care se confrunta Europa și chiar întreaga lume. În acest ultim segment, în mod evident Statele Unite erau

---

² O. Manolache, *Cele patru libertăți fundamentale*, Ed. All Beck, București, 2000, p. 115.

singurele capabile să ofere garanții efective angajamentelor de ajutor pe care și le luaseră unele state europene, în mod reciproc. Ca urmare, pe **4 aprilie 1949** se încheie la Washington, între Statele Unite și Franța, Marea Britanie, Belgia, Olanda, Luxemburg, Danemarca, Olanda, Italia, Norvegia, Portugalia, Canada, un tratat prin care se creează **Organizația Atlanticului de Nord (NATO)**, unul dintre obiectivele acestea fiind asigurarea apărării și asistenței colective.

Se impune, totodată, să menționăm că, în anul 1947, Statele Unite au lansat un plan economic pentru țările europene aflate în dificultate după război, cunoscut sub numele de **Planul Marshall**, prin care s-au asigurat acelor țări **programe de restructurare**, la care au devenit parte 16 țări europene, acestea semnând la data de **16 aprilie 1948**, la **Paris**, un tratat prin care s-a constituit **Organizația Europeană de Cooperare Economică (OECE)**, care în anul **1961** a fost înlocuită cu **Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE)**³.

Activitatea din interiorul Organizației a permis liberalizarea schimburilor dintre membrii săi și o cooperare interguvernamentală eficientă, în general.

În cadrul aceluiași concern relevant este **Consiliul Europei**, înființat prin Tratatul de la Londra (**5 mai 1949**) ca organizație politică, având în prezent 46 de membri, incluzând toate statele membre actuale ale Uniunii, fiind conceput **doar** ca organism de cooperare internațională, dar care a avut și are un rol semnificativ în fundamentarea unor politici, inclusiv economice, ale statelor membre, în baza unor rigori, criterii ce țin de democrație, respectarea drepturilor omului, a planetei și viitorului ei.

2. Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului (CECO)

Tratatul CECO a fost parafat la 19 martie 1951 și semnat la 18 aprilie 1951 de către Franța, Germania, Italia, Belgia, Luxemburg și Olanda. Tratatul de la Paris a intrat în vigoare la 23 iulie 1952, pe o

---

³ Pentru detalii, a se vedea: R. Munteanu, *Drept european. Evoluție, instituții, ordine juridică*, Ed. Oscar Print, București, 1999, pp. 5, 20, 69.

durată de 50 de ani, respectiv până la 23 iulie 2002. Acest tratat institua o piață comună a cărbunelui și oțelului.

Structura organizațională cuprindea:

- Înalta Autoritate – ca organism supranațional menit să favorizeze interesele predominant comunitare (predecesorul Comisiei Europene).

- Consiliul Special de Miniștri – structură cu caracter interguveramental.

- Adunarea comună, prevăzută a fi aleasă prin vot universal direct de către statele membre, menită să asigure controlul democratic al instituțiilor CECO.

- Curtea de Justiție, organ jurisdicțional, înființată cu scopul de a asigura respectarea normelor juridice instituite în cadrul Comunității.

Prin această organizație s-au pus bazele unei **integrări sectoriale**, menită să influențeze și alte sectoare economice, acesta fiind scopul declarat al Comunității.

În egală măsură credem că s-a urmărit alipirea Germaniei la Europa și eliminarea rivalităților dintre Franța și Germania privind zonele strategice Ruhr și Saar.

Pe 23 iulie 2002, această comunitate a fost „integrată” în CE, dat fiind că a fost înființată pe o durată limitată de 50 de ani.

Reținem că, oficial, obiectivele CECO vizau expansiunea economică și ocuparea forței de muncă, creșterea nivelului de trai al celor ce lucrau în industria minieră și siderurgică, crearea unei piețe unice pentru cărbune și oțel și prevenirea exploatării excesive a materiilor prime⁴.

3. Comunitatea Europeană pentru Apărare și Comunitatea Politică Europeană: CEA și CPE

3.1. Eșecuri ale anilor 1950?!

Planul Pleven din 1950, propus de Franța, era în favoarea creării CEA, aceasta însemnând o armată europeană, precum și un buget și

---

⁴ P. Tărchilă, S. Nour, *Drept comunitar european. Instituții și politici publice europene*, Tipografia Promun, Arad, 2017, p. 16.